

Yazıçı publisist Sevda Əlibəylinin ilk poliqrəfçı alim kitabında ədəbi qəhrəmanın taleyi ilə bağlı çox maraqlı məqam da diqqəti cəlb edir. Çünki müəllif əsərin qəhrəmanını müxtəlif situasiyalarda, ayrı-ayrı iş şəraitində, müxtəlif kollektivlərin arasında, eləcə də müxtəlif məkanlarda təqdim edir. Onun təbiətinin ən üstün keyfiyyətlərini fərqli zaman və məkan mühitində üzə çıxarır. Yeni şəraitdə Şəddad Cəfərovun “Vətəndən uzaqda Vətən” missiyası onun harda olur olsun Azərbaycan şərəfini uca tutması göstərir ki, Vətən mənafeyi naminə çalışmaq üçün gərək hər kəsin vətən təəsübkeşliyi, vətən sevgisi, onun fəaliyyətinin enerji qaynağı olsun.

Cəmiyyətdə baş verən kataklizmlərin qarışıqlığı fonunda, yəni səksəninci illərin sonunda Azərbaycanın çox ciddi bir problemi ortaya çıxdı. Böyük dəyişmələrə inqilabi çevrilişlərə ermənistan ciddi hazırlıqla gəlmişdi. Azərbaycan isə bir növ öz problemlərinə nəinki dünyanın diqqətini cəlb edə bilmir, hətta ortalıqda təklənmiş vəziyyətə düşmüşdü. Bunun da əsas səbəbi o idi ki, Azərbaycanın dünya arenasında təşkilatlanmış diasporu yox idi. Ermənistan isə böyük diaspor gücünü özünə təmin etmiş, çox ciddi təsir gücünə malik lobbisi sistemi yaratmışdı.

Şəddad Cəfərov Ulyanovskda gedəndə burada xeyli azərbaycanlının yaşayıb işlədiyini öyrəndi. Hələ vilayətin digər şəhərlərində də nə qədər həmyerlilərimiz vardı.

Şəddad Cəfərov Ulyanovskda gələndə qədər müxtəlif sahələrdə çalışmış müxtəlif kollektivlərdə həyat sınaqlarından keçmişdi. Ona görə də “Ulyanovskaya pravda” nəşriyyatı onun üçün örtülü məkan deyildi. Əvvəla o, rus dilini əla bilirdi. İkincisi də nəşriyyat poliqrəfiya işi bir başa onun ixtisası idi. Sadəcə güclü təşkilatçılıqla insanların qüvvələrini vahid məcraya yönəltmək lazım idi. Bir məsələni də qeyd etmək lazımdır ki, adamları süni surətdə öne çıxarmaq uğur gətirmir. İnsanların öz təbii insanların daxili mənəvi potensialı ilə öne çıxması, liderin əməli fəaliyyətdə ardıcıl və işgüzar təbiətindən asılıdır. Görünür Sevda Əlibəyli də elə bu məqamları nəzərdə tutur: “Böyük şəxsiyyətləri zirvəyə qaldırmaq lazım deyil. Onlar alpinist qüvvəsiylə hər hansı zirvəyə öz-ləri qalxırlar. Şəddad Cəfərov peşəsinə və insanlara sevgisi sayəsində zirvəyə yüksələnəndir. Hansı sənətdə olsaydı, onu hörmətə mindirəcəkdi. Qismətini poliqrəfiya düşübmüş. Bəzən bir şəxsin simasında bir millət haqqında söz demək olur, fikir formalaşır. Şəddad Cəfərov milli və beynəlmiləl dəyərləri özündə birləşdirib yaşadan insanlardandır. “Ulyanovskaya pravda”nın kollektivi yalnız ruslardan ibarət deyildi. Böyük kollektiv müxtəlif millətlərin nümayəndələrindən ibarət idi. Onların nəzərində Azərbaycan xalqı Şəddad Muğdatoviçin səviyyəsindədir: sadəli, işgüzar, qonaqpərvər, qayğıkeş, bir sözlə hər tərəfli ziyalı”. Ən müxtəlif xalqların nümayəndələrinin işləyib çalışdığı müəssisənin kollektivi arasında onun hörmət qazanması təbii qarşılmalıdır. Çünki, bir rəhbər kimi Şəddad Cəfərov müəssisənin fəaliyyətini həqiqi beynəlmiləçilik və humanizim keyfiyyətləri ilə tənzimləməyə çalışır. Və bunun sayəsində geri qalmış bir müəssisənin fəaliyyəti ahəngdar axara düşür.

Şəddad Cəfərov işgüzar mütəxəssis kimi bütün diqqətini kollektivin fəaliyyətinə yönəltməyə də, Azərbaycan vətəndaşı olduğunu, Vətəndən uzaqda Vətəni təmsil etdiyini də yadımdan çıxarmır. Azərbaycan mətbəələrinin qayğısını çəkir. Uzaqdan uzağa Azərbaycanda poliqrəfiyanın problemlərinin həllinə səy

göstərir: “Şəddad nəşriyyatın qayğıları ilə yaşasa da, Azərbaycan vətəndaşıdır. Vətəndən xeyli uzaqda olsa da, Azərbaycanın uğurlarına sevinir, problemləri ürayindən keçir. Odur ki, bacardığını xalqından əsirgəmir. Köçürmə yolu ilə müxtəlif çap maşınları və texniki avadanlıqları alıb Azərbaycana göndərir”. Bütün bunlardan sonra, bir azərbaycanlı kimi şəhərdəki və vilayətdəki azərbaycanlıların bir mədəni mərkəzdə birləşdirmək ideyasını reallaşdırmağa çalışır. Bunun üçün ilk növbədə azərbaycandan gedən müxtəlif iş adamlarının və siyasi əlaqələrin tənzimlənməsi naminə gələn nümayəndələrin əksəriyyəti ilə özü bir-başına əlaqədə olur. Onların hansı məqsədlə gəldiklərini öyrənir, problemlərinin həllinə çalışır. Əslində onun bu cür geniş ictimai fəaliyyəti Ulyanovski şəhər Partiya Komitəsinin işini yüngül-

də MK-nın katibi idi. Ulyanovskda keçiriləcək Ümumittifaq müşavirəsində Rafiq Zeynalov da iştirak etməlidir. Azərbaycandan gələn nümayəndələri qarşılayan dəstənin rəhbəri hər zaman olduğu kimi Şəddad Cəfərovdur. MK-nın katibi Şəddadı “26-lar” mətbəəsindən tanıyır. MK katibi bir neçə gün əvvəl Şəddadla gəlişinin məqsədi barədə telefonla danışmış. Mərkəzi Komitənin katibini qarşılamaq, onun qayğıları ilə məşğul olmaq. Sovet dövründə xüsusi siyasi əhəmiyyət kəsb edirdi. Hər kəsə belə məsul missiyanı həvalə etməkdilər. Amma Şəddad Cəfərova etibar olunurdu: “Vətəndən gələn nümayəndə heyətini hava limanında Şəddadı böyük sevinclə qarşılayır. Onları qabaqcadan müəyyən edilmiş Rafiq Zeynalovu öz evinə qonaq aparır. Ertəsi gün müşavirədən sonra qonaqları şəhərin tarixi yerləri ilə tanış

Nəşriyatı gözdikcə adamın ürəyi dağa dönürdü. Müxtəlif millətlərin nümayəndələri olan nəşriyyatın işçiləri direktora öz doğma adamları kimi yanaşır, onun diqqət və qayğısından razılıq edirdilər. Şəddadın yad eldə böyük nüfuzunu gördükcə bir eloğlu olaraq qürur, iftixar hissləri keçirirdim. Amma elə bil içimdə qiptə hissi baş qaldırırdı və bu hisslərimi gizlətmədim:

- Axı necə olur ki, sən kimi mütəxəssis Rusiyaya gəlib çıxıb? Bu xidməti Vətəndə göstərə bilməzdinmi?

- Havamı dəyişmək istədim, - deyər Şəddad zarafatından qalmadı. Nəşriyyat sanki Azərbaycanın Ulyanovskda mədəni mərkəzi idi. Şəddadın azərbaycanlılar, eləcə də başqa millətlərin nümayəndələri arasında necə böyük nüfuz sahibi olduğunu da gözlərimlə gördüm.

Şəddadın Vətənə qayıtmasını çox istəyirdim.

Ulyanovskda getməyimin başqa bir məqsədi Gəncə avtomobil zavodu üçün Ulyanovskda kadr hazırlığına nəzarət etmək idi. Hazırlığın səviyyəsi mənə razı saldı. Şəddadla da unudulmaz günlər keçirdik. Həmin günlərin görüşlərindən, tədbirlərindən biz də razı qaldıq, Ulyanovskda nümayəndələri də bütün bunlar Şəddadın təşkilatçılığı sayəsində baş tutmuşdu. Ayrılıq məqamı çatanda, hamımız kövrəlmişdik. Mən isə daha çox”. Bitkin lövhədir. Kifayət qədər canlıdır. Xüsusi ilə ədəbi qəhrəmanın təbiətini kifayət qədər dolğunluğu ilə üzə çıxarır.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi Şəddad Cəfərov uzaq Ulyanovsk diyarında “Vətəndən uzaqda Vətən” missiyası daşıyırdı. O, özü indi də yeri düşəndə deyir ki, Vətəndən uzaqda hər kəs vətənin bir parçası olduğunu unutmamalıdır. Hər bir insan qeyri xalqlar arasında öz xalqının təmsilçisidir. Çünki, sən xalqını görməyən, tanımayan adamlar ancaq sənə timsalında təsəvvürə sahib olurdular. Şəddad Cəfərov Ulyanovsk vilayətində azərbaycanlıları bir mədəni mərkəzdə birləşdirmək üçün bütün səylərini səfərbər edir. Əvvəlcə vəzifəsindən, təsirinə asılı olmayaraq vilayətdəki bütün azərbaycanlıların siyahısını tutur, mümkün olanlarla əlaqə saxlayır. Onların sevincli günlərində, kədərli anlarında birliklərini təşkil edir. Dorudur, Ulyanovskda əlli mindən çox azərbaycanlı yaşayırdı. Hamısını bir araya gətirmək olmazdı. Amma fəalları bir araya gətirir, onlara təlqin edirdi ki, hər kəs gərək öz həmyerlisinin qayğısına qalsın çünki vətəndən uzaqda hamı eyni gücdə deyil. Beləliklə, “Vətəndən uzaqda Vətən” missiyası daşıyan Şəddad Cəfərov Ulyanovsk şəhərində sözün həqiqi mənasında ilk dəfə olaraq təşkilatlanmış diaspor formalaşdırmışdı. Bunun nəticəsi idi ki, Ulyanovsk vilayətində yerli əhali Azərbaycanda Qarabağla bağlı baş verən hadisələri düzgün qavrayır, Azərbaycanın haqq işini müdafiə edirdi. Şəddad Cəfərovun həmin dövrdə ictimai fəaliyyəti o qədər aydın və parlaq idi ki, hətta bu vilayətdə olan ermənilər belə Azərbaycanlıların haqlı olduğunu etiraf edirdilər. Sonralar da həmin dövrün hadisələri daha sərt məcraya düşəndə, Şəddad Cəfərovun Ulyanovsk şəhərindəki Azərbaycanın haqq işi uğrunda mübarizəsi naminə çalışmaları diqqətdən yayınmadı. Hadisələrin sonrakı gedişi göstərdi ki, hər bir vicdanlı əməli fəaliyyət unudulmur, yaddan çıxmır. Xalqın yaddaşında xüsusi iz buraxır.

Hər halda Şəddad Cəfərov əməli fəaliyyəti ilə göstərdi ki, Vətən üçün çalışmağa harda yaşamağın və hansı işdə fəaliyyət göstərməyinin maneəsi yoxdur.

26.02.2020

V t nd n uzaqda v t n

“Ulyanovskaya pravda” nəşriyyatında. 1988-ci il

ləşdirdiyindən vilayət rəhbərliyi də onu təqdir edir. “İlk poliqrəfçı alim” kitabında oxuyuruq: “Məlum olduğu kimi Şəddadın işi Ulyanovskda yalnız nəşriyyatın qayğıları və ya ictimai işlərlə bitmir. Nəşriyyat onun simasında Azərbaycanın mədəni mərkəzinə çevrilir. Rusiyada yaşayan Azərbaycanlılarla əlaqələr genişlənir. Azərbaycandan gedən həmvətənlər onunla görüşə can atırlar. Şəddad işinin çoxluğuna baxmayaraq onları çox zaman özü qarşılayır və ya xidməti məşinini göndərir, qabaqlarına düşüb problemlərini həll edir. Dövlət tədbirləri olanda Ulyanovsk Partiya Komitəsi Şəddad Cəfərova Azərbaycandan gələn nümayəndələri qarşılayan dəstənin rəhbəri təyin edir”. Əsərdən gətirilən parçada da çox aydın şəkildə görünür ki, Şəddad Cəfərovun ziyalılığı, fəal ictimai fəaliyyəti diqqətdə olur. Çünki o, müxtəlif xasiyyətli, müxtəlif vəzifəli insanların hər birinin təbiətinə uyğun hərəkət edir. Onların səfərdən razı qalmaları üçün bacarığını əsirgəmədi. Belə bir görüş Rafiq Zeynalovla da olmuşdu: “Avrasiya Universitetinin professoru Rafiq Zeynalov ixtisazca jurnalistdir. Əmək fəaliyyətinə “Bakinski raboçi” qəzetindən başlayıb. Burdan müxtəlif vəzifələrə yüksəlib. Azərbaycan KP MK-da çalışıb. Azər Tac-ın baş direktoru, Jurnalistlər Birliyinin sədri işləyib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının rektoru. 1988-ci il

edir”. Kimliyindən aslı olmayaraq uzaq diyarda bir həmyerlini görmək, onunla doğma dildə danışmaq, ayrıldığı şəhər haqqında, Vətən haqqında hal əhval tutmaq üçün müsahib olmaq hər kəsə kövrəldici təsir göstərir. Şübhəsiz, Şəddad müəllim də bu hissləri yaşayırdı. O, Rafiq Zeynalova məlumat verir ki, Ulyanovsk şəhərində Azərbaycanın fəxri olan böyük ziyalıya millət rəhbəri Nəriman Nərimanova sonsuz hörmət və ehtiram var. Həmin məqamlar Sevda Əlibəylinin əsərində kifayət qədər dolğun təqdim olunur: “Həmin günlər həmyerliləri ilə ana dilində danışmaq ona ləzzət verir. Müşavirə iştirakçılarının Ulyanovskda yaşayan azərbaycanlılarla görüşünü keçirir. Onlar Azərbaycanın böyük oğlu, dövlət xadimi, maarifpərvər ziyalısı, yazıçı, dramaturq və həkim Nəriman Nərimanovun abidəsi önünə toplaşmış görüşürlər. Nərimanovun şəxsiyyəti, yaradıcılığı və xidmətləri barədə ətraflı söhbət açılır”. Müəllif hörmətli qonağın dilindən həmin günün təəsüratları ilə oxucusunu tanış edir: “Həmin günləri Rafiq Zeynalov belə xatırlayır: “Şəddadın peşəkarlığına, intellekt səviyyəsinə Bakıdan bələd idim. Amma Ulyanovskdakı nüfuzu mənə heyran etdi. “Ulyanovskaya pravda” SSRİ-nin üçüncü böyük poliqrəfiya bazası idi. Amma orada işlərin geriləməsi Moskvanı narahat edirdi. Düzgün kadr seçib ora yerləşdirməklə Moskva doğru addım atmışdı.